ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙЛАР МИНИСТРЛІГІ

АЗАМАТТЫҚ ҚОРҒАУ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ

ҰЙЫМДАРДА СЕЛ ЖАТТЫҒУЛАРЫНА ДАЙЫНДАЛУ ЖӘНЕ ӨТКІЗУ ЖӨНІНДЕГІ ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫСТАР

Алматы қ. - 2016 ж.

Ұсыныстардың ережелерін жергілікті жағдайларды, ұйымдардың транзит аймағына орналасу ерекшеліктерін немесе ықтимал сел тасқынын жеңілдету, сондай-ақ айрықша жағдайларда қызметшілер мен жұмысшылардың дайындық деңгейлерін ескере отырып қабылдау керек.

«Әдістемелік ұсыныстар» ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңды және ҚР ІІМ 2015 жылғы 20 сәуірдегі «Азаматтық қорғау саласында мамандарды және халықты оқыту, білімді насихаттау, ақпараттандыру ережелері» туралы №381 бұйрығы негізінде әзірленді. «Әдістемелік ұсыныстар» ҚР ІІМ ТЖК Азаматтық басқармасымен 2016 жылғы 6 сәуірде 29-5/104411 келісілді.

«Ұйымдарда сел жаттығуларына дайындалу және өткізу жөніндегі әдістемелік ұсыныстар» оқу құралын дайындауға және шығаруға «АҚ РОӘО» ЖШС қызметкерлері: Е.Н. Мельников, З.А. Ашинова, А.А. Тасиева, Н.Б. Изатова, Т.Д. Сыдықова қатысты.

ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

Сел ағыны (сел) деп 3-5 м/с және одан да тез жылдамдықта, 10- 20 метрге дейінгі биіктікте жекелеген толқынмен қозғалатын су, лай және тас қоспаларымен араласып ағатын, қысқа мерзімді тау тасқынын айтады.

Сел ағынының пайда болуының негізі шарттары мыналар: өзен арналарының еңіске қарай тік құлай ағуы, топырақтың айтарлықтай борпылдақ бос болуы және үгілгіш, опырылма материал-дардың көптігі, жаңбырдың толассыз нөсерлеп жаууы, қар мен мұздардың күрт еруі, биік таудағы және мұздық өзендердің арнасын бұзуы, жер сілкінісі мен адамның шаруашылық қызметі.

Сел ағыны кенеттен пайда болуымен, көлемінің ауқымдылығымен және жойқын қиратқыш күшімен сипатталады.

Қолайлы жағдайларда сел ағынының қауіпі туралы өзен арналарының бойында және мұздақтар мен мұздақ өзендердің жанында жүрген гидрологиялық бақылау нүктелерінің кезекшілері 1-2 сағат бұрын ескерте алады.

Транзит немесе сел ағынын жеңілдету аймағында орналасқан ұйымдарда болуы мүмкін сел ағынының жағымсыз салдарын төмендету үшін бірқатар шараларды жүргізу қажет, олардың негізгілері мыналар:

- ұйымдардың АҚ жоспары бөлімінде (ТЖ салдарларының алдын алу мен жою жөніндегі жоспарда) сел тасқынының жүруіне байланысты төтенше жағдай туындаған кезде басшы, командалық құрамның, жұмысшылар мен қызметшілердің іс-әрекет тәртібі жан-жақты әзірленуге тиіс;

- ұйымдардың тау өзендері арнасынан келетін сел қауіпі жоқ қашықтық (транзит аймағы) аумақтарының немесе сел ағынының таралуы ықтимал аймақтардан (селді жеңілдету аймақтары) адамдарды көшіру жолдарының және мүмкін болатын бағыттарының сызба нұсқасын сызу керек;

- кәсіпорын қызметкерлерін көшіру сызба нұсқасын, сондай-ақ оларды берік ғимараттарға тығу туралы шешім қабылданған болса, жұмысшыларды орналастыруға арналған мекемелерді анықтай отырып, олардын да сызба нұсқаларын дайындап көрінекті орындарға (мекемелердің барлық қабаттарына) іліп қою керек;

- ақпараттық-анықтамалық «Төтенше жағдайларда қалай іс-әрекет ету керек» қабырға тақтасындағы планшеттерді (бөлімдерді) «Білуге және есте сақтауға тиіс аварияларымен» жаңарту керек;

- өндірістік және өзге мекемелерде дәліздерді, баспалдақ торларын, негізгі және авариялық шыға берістерді әр түрлі қондырғылар мен мүліктерден босату, оларды бос ұстау. Жұмыс уақытында авариялық есіктер іштен тек қозғалтқышпен (ілмекпен) ғана жабылуға тиіс;

- объектіде хабар беру дабылын орнату және оны барлық қызметкерлерге жеткізу әдістерін жасау;

- ұйымдарда жұмыс істейтін барлық қызметшілермен сабақтар, нұсқаулықтар өткізу, оның барысында аса қауіпті сел апаты туралы ақпаратты алған немесе жақындаған сел тасқыны туралы жариялаған кездегі олардын іс-әрекетінің тәртібін (ретін) зерттеу.

Бұйрық жаттығу өткізерден кемінде бір ай бұрын шығарылады. Онда жаттығудың айы-күні мен тақырыбы, қатысушылар мен жауапты адамлардың құрамы, оларды даярлау тәртібі, құрылымдық бөлімшелерде (басқармаларда, бөлімдерде, шеберханаларда және т.б.) жаттығу өткізу мерзімі, материалдық қамсыздандыру, қауіпсіздік шаралары әзірленеді. Бұйрықты АҚ штабының бастығы әзірлейді ұйымның АҚ бастығы қол қояды және дер кезінде орындаушыларға жеткізіледі (№1 қосымша).

Сел жаттығуын даярлаудың күнтізбелік жоспары – дайындық шаралары, барысын және олардың орындалу тәртібін анықтайтын ңегізгі құжат. Онда өткізілетін шаралар, оларды өткізу мерзімдері, жауапты тұлға және орындалуы туралы белгі көрсетіледі. Күнтізбелік жоспарды АҚ штабының бастығы әзірлеп қол қояды, ұйым басшысы бекітеді. Сел жаттығуына даярлықтың күнтізбелік жоспарының бір данасы хабарландыру тақтасына ілінеді (№2 қосымша).

Сел жаттығуын өткізу жоспары - дайындық шараларын, әзірленетін жоспарлардың барысы мен жүйелілігін анықтайтын негізгі оқу-әдістемелік құжат. Онда жаттығу тақырыбы, оқу мақсаты, өткізілетін уақыты, оқу мәселелері, өткізілетін шаралар көрсетіледі. Одан әрі жаттығу барысы кесте түрінде беріледі, онда басшының жұмыс тәртібі, кіріспелер (өкімдер) және оқу мәселелерін пысықтау кезіндегі жаттығуға қатысушылардың ықтимал іс-әрекеті көрсетіледі (№3 қосымша). Сел жаттығуын өткізу жоспарын АҚ штабының бастығы әзірлейді және оны өткізуден кемінде 20 күн бұрын АҚ бастығының бекітуіне ұсынады. Делдалдар сел жаттығуларына дайындалу және өткізу кезеңіне жеке жоспарлар жасайды және оларды АҚ бастықтарымен келіседі (№4 қосымша).

Жалпы сел жаттығуын өткізер алдында әрбір цехта, шеберханада, бөлімде, басқармада, қызметкерлердің іс-әрекетін пысықтау бойынша практикалық сабақтармен жеке жаттығулар өткізіледі.

Принять участие в проведении (при необходимости) дополнительного занятия, повторной тренировки в структурном подразделении Подведение итогов селетренировки. На совещании у руководителя организации оценить действия руководителя, рабочих и служащих структурного подразделения, доложить о положительном и недостатках.		

Посредник _________________________ (фамилия и инициалы)
(подпись)

Сел жаттығуын өткізу тәртібі

Сел жаттығуының қарсаңында немесе оны өткізетін күні объектінің АҚ бастығы басшы және командалық құрамның кеңесінде оны өткізуге жауапты адамдардың даярлығын тыңдайды. Барлық лауазымды тұлғалармен, түсіндіру тәртібі және пысықтауға арналған оқу кіріспелерінің (өкімдерінің) әзірлігі келісіледі және жаттығудың уақыты нақтыланады.

Сел жаттығуы басталардың алдында басшыдардың орынбасарлары және делдалдар өздеріне бекітілген орындарда (цех, шеберхана, бөлім, басқарма) болуға тиіс.

Белгіленген дабыл бойынша (қысқа гудоктар, қоңыраулар, дабылдар, динамика бойынша кезекші диспетчер күшейткіш және т.б. құралдармен хабарландырады), жаттығудың практикалық бөлігі басталады. Жаттығу басталатын уақытты АҚ бастығы - объектінің басшысы белгілейді.

№3 қосымшада сел жаттығуын өткізудің 2 нұсқасы келтіріледі (А, Б). Әрбір жаттығуда олардың іс-әрекеттерін бір-бірлеп пысықтаған жөн. Жаттығуды өткізу барысында басшы құрам, делдалдар, жоспарда анықталған көлемде және жүйеде барлық практикалық мәселелердің пысықталуын тексереді.

Жаттығуды өткізу нұсқасына байланысты АҚ штабының бастығы АҚ құрылымдарының командирлері арқылы олардың колонна қозғалысын реттеуге, қоғамдық тәртіпті сақтауға (қоғамдық тәртіпті сақтау командасы, звеносы), жағдайға бақылау жүргізуге, көшірілетіндерге (қажеттілік бойынша) алғашқы медициналық көмек көрсетуге (санитарлық жасақ, санитарлық күзет) даярлығын тексеру мақсатында бөлімшелердің жеке құрамын жинауды ұйымдастырады.

Объектінің АҚ бастығы жұмысшылар мен қызметшілердің іс-әрекеттерін жеке бақылауы, сондай-ақ орынбасарлардың және делдалдардың баяндаулары негізінде қорытынды шығару үшін материал әзірлейді.

Талқылау әуелі құрылымдық бөлімшелер басшыларымен өткізіледі. Онда АҚ бастығы орынбасарларды, делдалдарды қысқаша тыңдайды, сел жаттығуының барысы бойынша құрылымдық бөлімшелер басшылары мен бүкіл қызметшілердің іс әрекетін талдайды, оның қорытындысын шығарады, анықталған кемшіліктерді жою үшін ұсыныс жасайды, жеке талқылау мен қосымша (жеке) жаттығулар өткізу үшін құрылымдық бөлімшелер басшыларына уақыт белгілейді.

Өткізілген сел жаттығуының нәтижесі туралы АҚ бастығы - объекті басшысы. ТЖ жөніндегі аумақтық бөлімдерге және жоғары тұрған салалық басқару органына есеп береді. Онда сел жаттығуының уақыты, тақырыбы, оқу мәселелері және оны пысықтау сапасы; қатысушылар саны; жаттығу барысында анықталған оңды тұстар мен кемшіліктерді жою бойынша межеленген шаралар және оны өткізу сапасын жақсартуға байланысты өзге де мәселелер қарастырылады.

Проверить знание рабочими и служащими структурного подразделения установленного сигнала и маршрута выхода из здания (цеха) в случае ЧС.		
Путем беседы с руководителем структурного подразделения уяснить последовательность действий при селевой опасности.		
Принять участие в проведении занятий. Проконтролировать готовность формирований ГЗ		
Принять участие в совещании, проводимом руководителем организации по готовности к проведению спасательных работ		
Практические проведения селетренировки		
Осуществлять контроль за действиями руководителя, рабочих и служащих структурного подразделения с момента подачи установленного сигнала о начале селетренировки.		
Дать оценку действий командира и личного состава формирования ГЗ.		
Принять участие и выступить на подведении итогов селетренировки в структурном подразделении		

Приложение № 4

ЧАСТНЫЙ ПЛАН
Посредника (фамилия) на период подготовки и проведения общей селетренировки в организации

Мероприятия	Сроки проведения	Отметка выполняется
Подготовительный период		
На совещании у руководителя организации ознакомиться с приказом о подготовке и проведении селетренировки в организации. Уяснить закрепленное структурное подразделение	По решению руководителя организации	
За несколько минут до начала установленного в организации сигнала прибыть в структурное подразделение.		
Принять участие в показном занятии, проводимом с рабочими механического цеха, по их действиям во время селевой опасности.		
Осуществить контроль за оформлением (обновлением) плана-схемы вывода работающего персонала закрепленного структурного подразделения, освобождением коридоров, лестничных клеток, проходов к основным (аварийным) выходам, электрорубильникам, кранам от раз¬личного оборудования, имущества		
Принять участие в инструктаже посредников, проводимом НШГО		

БҰЙРЫҚҚА
№ 1 -қосымша
АҚ бастығы______________________________
(ұйымның атауы)
№____ 20__ж.___________
20__ж.___________

«Объектілерде сел қауіпі жағдайы туындаған кезде жаттығуға даярлық және өткізу туралы» 20__ ________ оқу жылындағы ТЖ жою жөніндегі әрекет ету жоспарына сәйкес, «Объектіде сел қауіпі туындаған кезде басшы, командалық құрамның, жұмысшылар мен қызметшілердің іс-әрекеті туралы» тақырыбы бойынша 20__ ________ оқу жылындағы жоспараға сәйкес өткізілсін. Жаттығуға жалпы басшылықты өзім жүргіземін.

Сел жаттығуына сапалы дайындалу және оны ұйымшылдықпен өткізу мақсатында

БҰЙЫРАМЫН:

1. Жаттығуға ұйымның барлық қызметкерлері тартылсын.
2. Жаттығуға басшылық штабы мына жағдайда құрылсын:
- АҚ штабының басшысы___________________(аты-жөні мен тегі)
- басшының орынбасары___________________ (аты-жөні мен тегі)
- бас энергетик_______________________ (аты-жөні мен тегі)
- техника қауіпсіздігі жөніндегі инженер______(аты-жөні мен тегі)
3. Делдалдар тағайындалсын:
- басқармаға_____________________ (аты-жөні мен тегі)
- цехына______________________ (аты-жөні мен тегі)
(цехтың атауы)
- цехына______________________ (аты-жөні мен тегі)
(цехтың атауы)
- цехына______________________ (аты-жөні мен тегі)
(цехтың атауы)
- шеберханаға_________________ (аты-жөні мен тегі)

4. АҚ штабының бастығы 20__ жылғы_______ дейін сел жаттығуын даярлықпен өткізу жоспарын әзірлеп және маған бекітуге тапсырсын.
5. Делдал болып тағайындалған тұлғалар 20__ жылғы_______ дейін жеке жоспарларын әзірлесін және АҚ штабының бастығына ұсынсын.

Құрылымдық бөлімшелер басшылары мен делдалдар жаттығуы

тақырыбы бойынша цех жұмысшыларын даярласын. Бұл жаттығуды өткізуге жауапкершілік менін орынбасарыма жүктелсін ____________________________(аты-жөні мен тегі).

7.Құрылымдық бөлімшелер басшылары жалпы жаттығу басталғанға дейін жұмысшылар мен қызметшілер объектіде сел қауіпі жағдайы туындаған кезде олардың іс-әрекеті бойынша практикалық сабақтар өткізсін.

8. АҚ құрылымдары бөлімшелерінің командирлері жеке құрамды, зардап шегуі ықтималдарды қауіпті аймақтардан көшіру, оларға алғашқы медициналық көмек көрсету және қоғамдық тәртіпті сақтау жөніндегі жұмыстарға қатысуға даярлайтын болсын.

9. Жалпы сел жаттығуын өткізуге даярлық 20__ жылғы_______ аяқталсын.

10. Бұйрық барлық басшы құрамға, командалық құрамға және делдалдарға жариялансын.

АҚ штабының бастығы 20__ жылғы_______ дейін делдалдарға нұсқау жүргізсін.

11. Осы бұйрықтың орындалуына бақылау жасау АҚ штабының бастығына жүктелсін.

АҚ бастығы - объекті басшысы___________________(аты-жөні мен тегі) (қолы)

Руководитель объекта установленным сигналом объявляет об окончании тренировки.	Командный состав руководит возвращением своих подчиненных на рабочие места.	Рабочие и служащие организованно возвращаются на свои рабочие места
Подведение итогов селетренировки		
В день проведения тренировки (или накануне) руководитель объекта на совещании руководящего состава заслушивает руководителей структурных подразделений.	Начальник штаба ГО «получает сигнал» оперативного дежурного города по ЧС или в управлении (отделе) по ЧС о возникновении и приближении селевого потока.	Рабочие и служащие уточняют установленный на объекте сигнал, свои действия при его подаче.
Руководитель объекта на совещании руководящего и командного состава заслушивает (коротко) заместителей, посредников, подводит итоги тренировки, анализирует действия командного состава, рабочих и служащих, дает рекомендации по устранению выявленных недостатков.	Руководители структурных подразделений на совещании по подведению итогов тренировки уясняют оценку их действиям, выявленные недостатки, определяют пути их устранения, готовят материал для проведения частного разбора в цехах.	Участники селетренировки во время проведения частного разбора их руководителями и посредником уясняют ошибки, допущенные ими во время ее проведения.
Начальник ГО - руководитель объекта представляет в отдел по ЧС и вышестоящий отраслевой орган управления отчет (донесение) о проведенной селетренировке.		

Начальник штаба ГО __________________________ __________
(фамилия и инициалы) (наименование организации) (подпись)

В день проведения тренировки (или накануне) руководитель объекта на совещании руководящего состава заслушивает руководителей структурных подразделений.	Начальник штаба ГО «получает сигнал» оперативного дежурного города по ЧС или в управлении (отделе) по ЧС о возникновении и приближении селевого потока.	Рабочие и служащие уточняют установленный на объекте сигнал, свои действия при его подаче.
Подается установленный сигнал о начале тренировки, например. «Возникновение угрозы селевого потока», вариант «А» - звонковая сигнализация или речевая информация	Весь руководящий состав доводит сигнал до рабочих и служащих и руководит их действиями. Посредники в ходе тренировки отмечают положительные стороны и недостатки.	Рабочие и служащие действуют по полученному сигналу.
Вариант «А». Эвакуаци рабочих и служащих объекта из опасной зоны		
Руководитель объекта осу-ществляет общее руковод-ство по выводу рабочих и служащих из зданий и их эвакуацию в составе общей колонны в безопасную зону.	Руководители структурных подразделений (начальники цехов, смен, участков, бригадиры и т.д.) организованно выводят по установленному маршруту рабочих и служащих из зданий, и в составе обшей колонны эвакуируют их в безопасную зону.	Рабочие и служащие уясняют поступивший сигнал; под руководством руководящего состава организованно выходят из зданий и в составе общей колонны следуют в безопасную зону.
Вариант «Б». Укрытие рабочих и служащих в прочных зданиях объекта при отсуствии времени на эвакуацию		
Руководитель объекта дает команду и осуществляет общее руководство по укрытию рабочих и служащих в прочных зданиях, находящихся вне зоны транзита селя.	Командный состав организованно переводит рабочих и служащих в закрепленные за сменами участки.	Рабочие и служащие уясняют сигнал, под руководством руководящего состава переходят в закрепленные за ними прочные помещения.

Шаралардың атауы	Өткізу мерзімі	Жауаптылар	Орындал. туралы белгі
ТЖ кезінде ұйымды ТЖ-дан қорғау. Қажетті жайғдайда түзету еңгізу, басшы құрамға ықтимал залалды, зияды баяндау және оларды төмендету жолын іздестіру.			
Жалпы сел жаттығуына даярлық бойынша орынбасарларымен, қызмет бастықтарымен, құрылымдық бөлімшелер басшыларымен, делдалдармен кеңес өткізу.			
Сел жаттығуын өткізу жоспарын жасау.			
Делдалдармен нұсқаулар өткізу.			
Сел жаттығуына даярлық және өткізу мерзіміне жеке жоспарларды жасау.			
Сел тасқыны өткеннен кейін ғимараттардың ықтимал күйінің, санитарлық шығынның және күтілетін залалдың кестесін әзірлеу.			
Сел кезінде халықтың іс әрекеті бойынша жаднаманың буклеттің, паракшаның, плакаттардың кажетті санын даярлау.			
Тосын жағдайларда қалай іс - әрекет ету анықтамалық - ақпараттық стендті, плакаттарды жаңарту.			

Ғимараттан жұмыс істейтін қызметшілерді шығарудың жоспар сұлбасын жаңарту, ғимараттардағы қызметшілерді паналататын жер мен оларды аумақта жинайтын орынды нақтылау.			
Жаттығудың басталуы туралы хабарлайтын бірыңғай дабылды ұйымдарға орнату. Белгіленген дабылды беру бойынша жауапты тұлғаларды тағлымдамадан өткізу.			
Сабақты жеке сел жаттығуын өткізумен аяқтау. Қосалқы шыға берістерге өткелерді әр түрлі қондырғы мен мүліктен босату.			
Әрбір құрылымдық бөлімшелерді сабақ, сұқбат өткізу, олардың барысында сел кезінде жұмысшылар мен қызметшілердің іс-әрекет тәртібін зерттеу.			
Құрылымдық бөлімшелерден басшылары мен делдалдардың механикалық цех жұмысшыларымен олардын сел кезіндегі іс-әрекеті бойынша үлгілік сабақтар өтізу.			
Қосалқы шыға берістерге өткелерді әр түрлі қондырғы мен мүліктен босату. Әрбір құрылымдық бөлімшелерді сабақ, сұқбат өткізу, олардын барысында сел кезінде жұмысшылар мен қызметшілердің іс-әрекет тәртібін зерттеу.			

Действия руководителя	**Действия командного состава**	**Действия рабочих и служащих**
Подготовительный период		
На совещании руководящего состава доводится приказ о подготовке и проведении тренировки при возникновении селевой опасности на объекте.	Начальники структурных подразделений уточняют план эвакуации из зданий, сооружений, места размещения рабочих и служащих их подразделений в общей колонне.	Изучают свои действия по установленному на объекте предупредительному сигналу. Уточняют маршруты эвакуации из цехов, зданий объекта или перехода в другие помещения.
Начальник штаба ГО объекта определяет для каждого структурного подразделения пути эвакуации из опасной зоны и помещения на верхних этажах прочных зданий, находящихся вне зоны транзита селевого потока при укрытии сотрудников в зданиях объекта.	Руководители структурных подразделений, проводят занятия по теме: «Селеопасность и способы защиты от нее», на которых показывают план расположения территории объекта в зоне транзита или отложения селевого потока.	Изучают памятки, буклеты по действиям населения при возникновении селевой опасности на объекте. Изучают признаки появления селевого потока, его характеристики, разрушающие возможности, возможные последствия, необходимые действия персонала объекта.
Руководящий состав, посредники контролируют проведение практических занятий с рабочими и служащими.	Руководители структурных подразделений до начала общей тренировки проводят практические занятия с рабочими и служащими.	Участвуют в отработке практических действий при возникновении селевой опасности на объекте.
Начальник штаба ГО уточняет с командирами формирований ГЗ состояние готовности формирований.	Командиры формирований ГЗ уточняют личный состав, функциональные обязанности.	Личный состав формирований ГЗ изучает свои функциональные обязанности, практически отрабатывает действия
Порядок проведения селетренировки		

«УТВЕРЖДАЮ»
Начальник ГО____________________
(наименование организации)
_______________ (фамилия и инициалы)
(подпись)
______________ 20 ___г.

ПЛАН

Проведения селе тренировки с руководящим составом, рабочими и служащими____
(наименование организации)

ТЕМА: «Действия руководящего состава, рабочих и служащих при возникновении селеопасной ситуации на объекте»

Вариант А (Б)

УЧЕБНЫЕ ЦЕЛИ:

ОБЩАЯ – проверить готовность ___________________________ к выполнению мероприятий ГЗ при возникновений селевой опасности на объекте.

ДЛЯ РУКОВОДЯЩЕГО СОСТАВА - приобрести практические навыки в организации и проведении мероприятии ГЗ при возникновении селевой опасности на объекте.

ВРЕМЯ ПРОВЕДЕНИЯ - определяет руководитель организации.

МЕСТО ПРОВЕДЕНИЯ - определяет руководитель организации

УЧАСТНИКИ ТРЕНИРОВКИ - все сотрудники объекта

УЧЕБНЫЕ ВОПРОСЫ: практические действия руководящего, командного состава, рабочих и служащих при возникновении селевой опасности на объекте во время нахождения на рабочих местах (отрабатываются действия по одному из вариантов А, Б).

МАТЕРИАЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ И ЛИТЕРАТУРА:

1. Памятки, буклеты, плакаты по действиям населения при возникновении селевой опасности на объекте;

2. Схема расположения предприятия относительно селеопасного русла или возможного отложения селевых выносов, направление и расстояние до них, путей эвакуации;

3. Схемы экстренной эвакуации людей из зданий объекта;

4. Технические средства оповещения персонала объекта;

5.Медицинские средства для оказания первой медицинской помощи пострадавшим.

Сабақты жеке сел жаттығуын өткізумен аяқтау. Бөлімшелердің жеке құрамының тізімін, лауазымдық міндеттерін даярлыққа келтіру жоспарын нақтылау.			
Сел жаттығуына жаттығу бойынша басшы құраммен құрылымдық бөлімшелер басшыларымен және делдалдармен кеңес өткізу			
Басшылардың орынбасарлары мен делдалға жалпы сел жаттығуы басталғанға дейін оларға бекітілген құрылымдық бөлімшелерге келетін уақытты белгілеу.			

АҚ штабының бастығы ______________________(тегі және аты)
(ұйымның атауы) (қолы)

«БЕКІТЕМІН»
АҚ бастығы________________
(ұйымның атауы)
_________________(аты-жөні мен тегі)
20__ж._____________

Басшы құраммен, жұмысшылармен және қызметшілермен сел жаттығуын өткізу
ЖОСПАРЫ

____

(Ұйымның атауы)

ТАҚЫРЫБЫ: «Объектіде сел қауіпі туындаған кезде басшы, командалык құрамның жұмысшылар мен кызметшілердің іс-әрекеті»

А (Б) нұсқасы

Оку мақсаты:

ЖАЛПЫ – Объектіде сел қауіпі туындаған кезде АҚ шараларын орындауға _________________________ даярлығын тексеру.

БАСШЫ, КОМНАДАЛЫҚ ҚҰРАМ ҮШІН – объектіде сел қауіпі туындаған кезде сауатты іс-әрекет пен дұрыс мінез-құлық дағдыларын пысықтау.

ӨТКІЗІЛЕТІН УАҚЫТТЫ – ұйымның басшысы анықтайды

ӨТКІЗІЛЕТІН ОРЫНДЫ – ұйым басшысы анықтайды

ЖАТТЫҒУҒА ҚАТЫСУШЫЛАР - объектінің барлық қызметкерлері

ОҚУ МӘСЕЛЕЛЕРІ: жұмыс орнында болған кезде объектіде сел қауіпі туындаған кезде басшы, командалық құрамның, жұмысшылар мен қызметшілердің практикалық іс-әрекеті (іс-әрекет А, Б нұсқаларының біреуі бойынша орындалады).

МАТЕРИАЛДЫҚ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТЕР:

1.Объектіде сел қауіпі туындаған кезде халықтың әрекет етуі жөніндегі жаднамалар, буклеттер, плакаттар.

2.Сел қауіпі бар арналар немесе сел тасқынының бөлініп шығуы ықтимал жерлерге жақын орналасқан кәсіпорындарға қатысты бағыттардың және соларға дейінгі арақашықтық, көшіру жолдары сызған нұсқасы.

3.Объекті ғимараттарынан адамдарды шұғыл көшіру сызған

Уточнить списки личного состава формирований ГЗ, функциональные обязанности, планы приведения в готовность		Командиры ФГЗ	
Провести освещение с руководящим составом, руководителями структурных подразделений и посредниками по вопросу готовности к селетренировке		НГО	
Определить заместителям руководителя и посредникам время прибытия в закрепленные за ними структурные подразделения до начала общей селетренировки		НГО	

Начальник штаба ГО ___________________________ ___________
(фамилия и инициалы) (наименование организации) (подпись)

Провести показные занятия для руководителей структурных подразделений и посредников с рабочими механического цеха по их действиям при селях		Нач. цеха	
Освободить проходы к запасным выходам (дверям) от различного оборудования, имущества. На аварийные выходы изготовить задвижки, засовы, крючки с целью их быстрого открывания		Рук.под-раз.	
Освободить подходы к пожарным кранам, электрорубильникам (щитам). Назначить ответственных лиц за их быстрым отключением (закрытием).			
В каждом структурном подразделении провести занятия, беседы в ходе которых изучить порядок (последовательность) действий рабочих и служащих при селях.			
Занятия завершить проведением частной селетренировки: -управление -отдел -цех -мастерская			

нұсқасы.

4.Объекті персоналын хабарландырудың техникалық құралдары.

5.Зардап шеккендерге алғашқы медициналық көмек көрсетуге арналған медициналық құрал-жабдықтар.

Басшының әрекеті	**Командалық құрамның іс-әрекеті**	**Жұмысшылар мен қызметшілердің іс - әрекеті**
	Даярлық кезеңі	
Басшы, командалық құрамнын кеңесінде объектіде сел тасқыны қауіпі туындаған кезде жаттығуға даярлық пен өткізу туралы бұйрықты жеткізеді.	Құрылымдық бөлімшелердің командирлері (бастықтары) ғимараттан, имараттан көшіру жоспарын, жұмысшылар мен кызметшілердің жалпы колонна орналастыратын жерді анықтайды.	Объектіде орнатылған ескерту дабылы бойынша өз іс-әрекетін саралайды. Цехтан, объекті ғимаратынан немесе басқа ғимаратқа ауыстырудың көшіру бағытын анықтайды.
Объекті АҚ штабының бастығы әрбір құрылымдык бөлімше үшін кауіпті - аймақтан көшіру жолын және объекті ғимаратына қызметкерлерді паналату кезінде сел тасқыны транзит аймағынан тыс орналасқан берік ғимараттардағы бөлмелерді аныктайды. МТО бойынша орынбасар өз кызметінің жұмысшылары арқылы ауыз суының қажетті қорын жасауға арналған құралдарды дайындайды және береді	Құрылымдык бөлімшелердін басшылары, АҚ оқу тобынын басшылары «Сел қауіпі және одан корғану тәсілдері» бойынша сабақ өткізіліп, онда транзит немесе сел тасқыны шөгіндісі аймағындағы аумақтардың орналасу жоспарын көрсетеді. Құрылымдық бөлімшелердің басшылары жалпы дайындыктардын алдында жұмысшылар мен қызметшілерге жаттығулар өткізу кезінде кауіпсіздік шараларын ескертеді.	Объектіде сел тасқыны қауіпі туындаған кезде халықтын іс-әрекеті жөніндегі жаднамаларды, буклеттерді, плакаттарды үйренеді. Сел тасқынының туындау белгілерін, оның сипаттамаларын, қирату мүмкіндіктерін, объекті персоналына кажетті іс- әрекеттерді зерттейді. Жаттығу өткізу кезіндегі қауіпсіздік шараларын аныктайды.

Басшы құрам, жұмысшылармен және қызметшілермен практикалық сабақ өткізілуін қадағалайды.	Құрылымдық бөлімшелердің басшылары жалпы дайындықтардың алдында жұмысшылар мен қызметшілерге практикалық сабақта өткізеді.	Объектіде сел тасқыны пайда болуы кезінде тәжірибелік іс-әрекеттерді жасауға қатысады.
АҚ штабы бастығы АҚ құрылымдары командирлерімен құрылымның дайындық жағдайын нақтылайды.	АҚ құрылымдары командирлері жеке құрамды, функциональдық міндеттерді, жинау және жабдықтау тәртібін нақтылайды, алғашкы дәрігерлік көмек көрсету бойынша практикалық сабақтар өткізеді.	АҚ құрылымдарының жеке құрамы өзінің функционалдық міндеттерін үйренеді, іс жүзінде жинау, жабдықтау, алғашқы дәрігерлік көмек көрсету жөніндегі іс-әрекеттерді дайындайды.
Сел жаттығуын өткізу тәртібі		
Объекті басшысы командалық және басшы құрамның мәжілісінде орынбасарларды делдалдарды (кысқаша) тыңдайды, жаттығулардын қорытындысын шығарады, командалық құрамның, жұмысшылар мен қызметшілердің әрекеттерін тадайды, анықталған кемшіліктерді жою жөнінде ұсыныстар жасайды.	Құрылымдық бөлімдердің басшылары жаттығулардың қорытындысын шығару мәжілісінде олардың әрекетін бағалауды, аникталған кемшіліктерді түсіндіреді, оларды жою жолдарын, цехта жеке талдауға арналған материалдарды анықтайды	Сел жаттығуына қатысушылар жеке талдау өткізу кезінде олардың басшыларына және делдалдарға оны өткізу кезінде жіберген қателерін түсіндіреді.
АҚ бастығы - объекті басшысы ТЖ жөніндегі бөлімге және жоғарыда тұрған салалық басқару органына өткізілген сел жаттығуы туралы есеп (баяндау) береді.		

АҚ штабының бастығы____________________ ____________ (тегі және аты (ұйымның атауы) (қолы)

Составить частные планы на период подготовки и проведения селетренировки		Посредники НШГО	
Обновить информационно - справочный стенд «Как действовать в экстремальных ситуациях»		НШГО	
Изготовить необходимое количество памяток, буклетов, листовок по действиям населения при селях		Зам. по МТО НШГО	
Подготовить таблицу возможного состояния зданий, санитарных потерь и ожидаемого ущерба после прохождения селевого потока		НШГО	
Обновить план-схему вывода работающего персонала из зданий, уточнить места укрытия персонала в зданиях и место (площадку) их сбора на территории		Руководители подразделений	
Установить для организации единый сигнал, извещающий о начале тренировки		НШГО	
Провести инструктаж лиц, ответственных за подачу установленного сигнала		НШГО	

«УТВЕРЖДАЮ»
Начальник ГО----------------------------
(наименование организации)
-----------------------(фамилия и инициалы)
------------------------- 20------г.

КАЛЕНДАРНЫЙ ПЛАН

Подготовки селетренировки с руководящим составом, рабочими и служащими____________________________(наименование организации)

Наименование мероприятий	Сроки проведения	Ответственные	Отм. о выполнении
Изучить план защиты от ЧС организации при ЧС. При необходимости внести корректировку, довести до руководящего состава возможные потери, ущерб и изыскать пути их снижения.		НШГО	
Провести совещание с заместителями, начальниками служб, руководителями структурных подразделений, посредниками по подготовке к селетренировке.		НГО	
Составить план проведения селетренировки		НШГО	
Провести инструктаж посредников		НШГО	

№ 4-қосымша

Ұйымда жалпы сел жаттығуына даярлық пен өткізу кезіндегі делдалдың (тегі)

ЖЕКЕ ЖОСПАРЫ

Шаралар	Өткізу мерзімі	Орындалу белгісі
Дайындық кезеңі		
Жалпы сел жаттығуын өткізу мен даярлық туралы бұйрықпен ұйым басшысының мәжілісінде танысу. Құрылымдық бөлімшелерге бекітілгендерді анықтау.	Ұйым басшысының шешімі бойынша.	
АҚШБ өткізген делдаллар мен тағлымдарға қатысу.	Цех жұмысшылары-мен сел қауіпі кезіндегі олардын іс- әрекетері бойынша үлгілік сабаққа қатысу.	
Құрылымдық бөлімшелерге бекітілген жұмыс істеуші персоналды шығарудың, дәліздерді, баспалдақ айналасын, негізгі (авариялық) шығу жолдарын, электрорубильниктерді, әр түрлі жабдықтардың крандарын, мүлікті босатудын сызған нұсқасын жоспарын ресімдеуге (жаңартуға) бақылауды жүзеге асыру.		
Құрылымдық бөлімшелер жұмысшылары мен кызметшілердің ТЖ жағдайында орнатылған дабыл мен ғимараттан шығаратын бағытты білуін тексеру.		

Құрылымдық басшымен сұхбат жолымен сел кауіпі кезіндегі іс-әрекетінін жүйелілігін анықтау.		
Сабақ өткізуіне қатысу АҚ құрылымдарының дайындығын тексеру.		
Құтқару жұмысын жүргізуге дайындығы жөніндегі ұйым басшылары өткізетін мәжілістерге қатысу.		
Ұйымға орнатылған дабылдың басталарынан бірнеше минут бұрын, құралымдық бөлімшелерге келу.		
Сел жаттығуларын практикалық өткізу		
Дайындық кезеңі		
Сел жаттығуынын басталуы туралы дабыл берілген сәттен бастап, құрылымдық бөлімшелердің басшыларының, жұмысшыларының және қызметшілерінің іс-әрекетіне бақылауды жүзеге асыру.		
АҚ құрылымы командирі мен жеке құрамының іс-әрекетіне баға беру.		
Сел жаттығуының қорытындысын шығару.		
Ұйым басшысының мәжілісінде құрылымдық бөлімшелердің басшыларының, жұмысшылары мен кызметшілерінің іс-әрекетін бағалау.		

и инициалы).

7. Руководителям структурных подразделений до начала общей тренировки провести практические занятия с рабочими и служащими по их действиям в случае возникновения селеопасной ситуации на объекте.

8. Командирам формирований ГЗ подготовить личный состав к участию в работах по эвакуации из опасной зоны возможных пострадавших, оказанию им первой медицинской помощи и поддержанию общественного порядка.

9.Подготовку к проведению общей селетренировки завершить к _____________20__года.

10. Приказ объявить всему руководящему составу и посредникам.

Начальнику штаба ГО _________________________ до 20__ года провести инструктаж посредников.

Приложение №1
ПРИКАЗ
Начальника ГО____________________
(наименование организации)
№____ ____________20__г.
г.________________

«О подготовке и проведении тренировки при возникновении селеопасной ситуации на объекте»

В соответствии с планом действий по ликвидации ЧС на 20__ учебный год, __________ 20__года провести тренировку по теме: «Действия руководящего состава, рабочих и служащих при возникновении селеопасной ситуации на объекте».

Общее руководство тренировкой буду осуществлять лично.

В целях качественной подготовки к селетренировке, организованного ее проведения.

ПРИКАЗЫВАЮ:

1. На тренировку привлечь всех сотрудников организации.
2. Штаб руководства тренировкой создать в составе:

1 начальника штаба ГО ______________________(фамилия и инициалы)

- заместителя руководителя __________________ (фамилия и инициалы)

- в --- цех-----------------------
(наименование цеха) (фамилия и инициалы)

-в мастерскую ___________________ (фамилия и инициалы)

4. Начальнику штаба ГО до 20__года разработать и представить мне на утверждение план подготовки и проведения селетренировки.

5. Лицам, назначенными посредниками, до 20__года_________ разработать и представить на согласование начальнику штаба ГО частные планы.

6. Начальнику___________ цеха ____________ (фамилия и инициалы)
(наименование цеха)

подготовить рабочих цеха и _____________20__года показать их практические действия по теме тренировки руководителям структурных подразделений и посредникам. Ответственный за проведение этого занятия — мой заместитель _________________ (фамилия

Құрылымдық бөлімшелерде селдік жаттығулардың қорытындысын шығаруға қатысу және жарыс сөзге шығу.		
Құрылымдық бөлімшелерде қайталама жаттығу, қосымша сабақтар (қажет болған жағдайда) өткізуге қатысу.		

Делдалдың лауазымы______________________________ (тегі және аты)

(қолы)

МИНИСТЕРСТВО ПО ЧРЕЗВЫЧАЙНМ СИТУАЦИЯМ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Республиканский учебно-методический центр гражданской защиты

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ПОДГОТОВКЕ И ПРОВЕДЕНИЮ СЕЛЕТРЕНИРОВОК В ОРГАНИЗАЦИЯХ

г. Алматы, 2016

ет время руководителям структурных подразделений для проведения частного разбора и дополнительных (частных) тренировок.

О результатах проведенной селетренировки начальник ГО — руководитель объекта представляет в территориальный отдел по ЧС и вышестоящий отраслевой орган управления отчет, в котором указывает дату, тему селетренировки, учебные вопросы и качество их отработки; количество участвующих; положительные стороны и недостатки, выявленные в ходе тренировки: мероприятия, намеченные по устранению недостатков, и другие вопросы, связанные с улучшением качества ее проведения.

ской, отделе, управлении проводятся практические занятия и частные тренировки по отработке действий сотрудников.

Порядок проведения селетренировки

Накануне или в день проведения селетренировки начальник ГО объекта на совещании руководящего состава заслушивает ответственных лиц о готовности к ее проведению. Со всеми должностными лицами согласовывается и уточняется время, порядок доведения и содержание учебных вводных (распоряжений) на отработку практической части тренировки.

Перед началом селетренировки заместители руководителя и посредники должны находиться на закрепленных за ними местах (цех, мастерская, отдел, управление).

По установленному сигналу (серия коротких гудков, звонков, сирена, объявление дежурного диспетчера по динамику, громкоговорителю и т.д.) начинается практическая часть тренировки. Время начала тренировки определяет начальник ГО - руководитель объекта.

В приложении №3 приводится 2 варианта проведения селетренировки (А,Б). На каждой тренировке целесообразно отрабатывать действия по одному из них.

В ходе проведения тренировки руководящим составом, посредниками проверяется отработка всех практических вопросов в объеме и последовательности, определенных планом.

В зависимости от варианта проведения тренировки, начальник штаба ГО объекта через командиров формирований ГО организует сбор личного состава формирований с целью проверки их готовности к регулированию движения колонны и поддержания общественного порядка (команда (звено) охраны общественного порядка), к ведению наблюдения за обстановкой, к оказанию эвакуируемым (при необходимости) первой медицинской помощи (санитарная дружина, санитарный пост).

Начальник ГО объекта на основании личных наблюдений за действиями рабочих и служащих, а также докладов заместителей и посредников готовит материал для подведения итогов. Разбор проводится сначала с руководителями структурных подразделений, на котором начальник ГО заслушивает (коротко) заместителей, посредников, анализирует действия руководителей структурных подразделений и всего работающего персонала по ходу селетренировки. подводит ее итоги, дает рекомендации на устранение выявленных недостатков, определя-

Положения рекомендаций следует применять творчески, учитывая местные условия, особенности расположения организации в зоне транзита или разгрузки возможного селевого потока, а также уровень подготовленности рабочих и служащих к действиям в экстремальных ситуациях.

«Методические рекомендации» разработаны на основе Законов РК «О Гражданской защите», Приказа МВД РК №381 от 20.04.2015 г. «Правила информирования, пропаганды знаний, обучения населения и специалистов в сфере гражданской защиты». «Методические рекомендации» согласованы Управлением гражданской обороны КЧС МВД РК 29-5/1044-11 от 06.04.2016г.

В подготовке и выпуске пособия «Методические рекомендации по подготовке и проведению селетренировок в организациях» принимали участие сотрудники ТОО «РУМЦ ГЗ»: Мельников Е.Н., Ашинова З.А., Тасиева А.А., Изатова Н.Б., Сыдыкова Т.Д..

Общие положения

Селевым потоком (селем) называют кратковременный горный поток смеси воды, грязи и камней (водогрязекаменный поток), движущийся отдельными валами высотой до 10-20 метров со скоростью 3-5 и более м/сек.

Основными условиями возникновения селевых потоков являются: наличие больших уклонов русел рек, значительных запасов рыхлого грунта и обломочных материалов, выпадение продолжительных ливневых дождей, интенсивное таяние снега и ледников, прорывы высокогорных и мореных озер, землетрясения и хозяйственная деятельность человека.

Селевые потоки характеризуются внезапностью возникновения, масштабностью размеров и огромной разрушительной силой.

При благоприятных обстоятельствах население об опасном селевом потоке может быть предупреждено за 1-2 часа дежурными сети пунктов гидрологических наблюдений, находящихся вдоль русел рек и непосредственно на ледниках и мореных озерах.

Для того чтобы снизить негативные последствия возможного селевого потока, в организации, находящейся в зоне транзита или разгрузки селевого потока, необходимо провести ряд мероприятий, основными из которых являются следующие:

• В разделе плана действий по ликвидации ЧС организации должен быть подробно разработан порядок действий руководящего, командного состава, рабочих и служащих при возникновении чрезвычайной ситуации, связанной с прохождением селевого потока.

• Необходимо вычертить схему удаленности территории организации от селеопасного русла горной речки (зоны транзита) или от зоны возможного распространения селевой массы (зоны разгрузки селя) с возможными направлениями и путями эвакуации людей.

• Подготовить и вывесить на видных местах (на всех этажах зданий) схемы эвакуации сотрудников предприятия, а также схемы с определением помещений для размещения работающих, если будет принято решение об их укрытии в прочных зданиях.

♦ На информационно-справочном стенде «Как действовать в чрезвычайных ситуациях» обновить планшеты (разделы) «Аварии, о которых надо знать и следует помнить».

♦ В производственных и иных помещениях коридоры, лестничные клетки, проходы к основным и аварийным выходам полностью освободить от различного оборудования и имущества, держать их свободными. В рабочее время аварийные двери должны быть закрыты изнутри только на задвижки (крючки).

♦ Установить на объекте сигнал оповещения и способы его доведения до всех сотрудников.

♦ Со всем работающим персоналом организации провести занятия, инструктажи, в ходе которых изучить порядок (последовательность) его действий при получении информации о повышенной селевой опасности или при объявлении о приближающемся селевом потоке.

Приказ издается не позднее, чем за месяц до проведения тренировки. В нем определяют день и тему тренировки, состав участников и ответственных лиц, порядок их подготовки, сроки проведения тренировок в структурных подразделениях (управлении, отделах, цехах, мастерских и т.д.), материальное обеспечение, меры безопасности. Приказ разрабатывается начальником штаба ГО, подписывается начальником ГО организации и доводится до исполнителей заблаговременно (приложение №1).

Календарный план подготовки селетренировки - основной документ, определяющий подготовительные мероприятия, ход и последовательность их выполнения. В нем указываются проводимые мероприятия, сроки их проведения, ответственные лица и отметка о выполнении. Календарный план разрабатывается и подписывается начальником штаба ГО, утверждается руководителем организации. Один экземпляр календарного плана подготовки селетренировки вывешивается на доске объявлений (приложение №2).

План проведения селетренировки - основной учебно-методический документ, определяющий подготовительные мероприятия, ход и последовательность отрабатываемых вопросов. В нем указывается тема, учебные цели, время проведения тренировки, учебные вопросы, проводимые мероприятия. Далее ход тренировки излагается в виде таблицы, в которой приводится порядок работы руководителя, содержание вводных (распоряжений) и возможные действия участников тренировки при отработке учебных вопросов (приложением №3). План проведения селетренировки разрабатывается начальником штаба ГО и представляется на утверждение начальнику ГО не позднее, чем за 20 дней до ее проведения.

Посредники разрабатывают частные планы на период подготовки и проведения селетренировки и согласовывают их с начальником штаба ГО (приложение №4).

Перед проведением общей селетренировки в каждом цехе, мастер-